

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВА КОМПЕТЕНЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЙОГО ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ У ЗДІЙСНЕННІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ УКРАЇНИ

Тимошенко М.О.,
к.ю.н., заступник декана юридичного факультету,
доцент кафедри господарського та міжнародного права
ПВНЗ «Європейський університет»

Стаття присвячена визначенню господарсько-правової компетенції Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та його функціонального призначення у здійсненні господарської діяльності вищими навчальними закладами України. У науковій роботі автором досліджуються питання сутності та змісту господарсько-правової компетенції. Визначено особливості місця Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в системі суб'єктів управління вищою освітою. Проведено аналіз правового регулювання повноважень Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Виокремлено та охарактеризовано функції Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, що відображають його роль як суб'єкта управлінських правовідносин.

Ключові слова: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, господарсько-правова компетенція, вищий навчальний заклад, функціональне призначення, господарсько-правовий статус, господарська діяльність.

Тимошенко М.А. / ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И ЕГО ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВЫСШИМИ УЧЕБНЫМИ ЗАВЕДЕНИЯМИ УКРАИНЫ / Частное высшее учебное заведение «Европейский университет», Украина

Статья посвящена определению хозяйственно-правовой компетенции Национального агентства по обеспечению качества высшего образования и его функционального предназначения в осуществлении хозяйственной деятельности высшими учебными заведениями Украины. В научной работе автором исследуются вопросы сущности и содержания хозяйственно-правовой компетенции. Определены особенности места Национального агентства по обеспечению качества высшего образования в системе субъектов управления высшим образованием. Проведен анализ правового регулирования полномочий Национального агентства по обеспечению качества высшего образования. Выделены и охарактеризованы функции Национального агентства по обеспечению качества высшего образования, отражающие его роль как субъекта управленческих правоотношений.

Ключевые слова: Национальное агентство по обеспечению качества высшего образования, хозяйственно-правовая компетенция, высшее учебное заведение, функциональное предназначение, хозяйственно-правовой статус, хозяйственная деятельность.

Tymoshenko M.O. / ECONOMIC AND LEGAL COMPETENCE OF THE NATIONAL AGENCY FOR QUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION AND ITS FUNCTIONS OF ECONOMIC ACTIVITIES BY HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF THE UKRAINE / Private higher education institution «European University», Ukraine

The article devoted to determination of economic and legal competence of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education and its functional applicability in carrying out economic activities of higher educational institutions of Ukraine.

In scientific work author explores questions of essence and content of economic and legal competence. The features of the place of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education in the subjects of higher education management. The analysis of the legal regulation of the powers of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education. Isolated and characterized as the National Agency for Quality Assurance in Higher Education, reflecting its role as the subject of management legal relations.

It should be noted that the National Agency for Quality Assurance in Higher Education is a new entity in the system of governance, which was introduced into the system of higher education by the Law of Ukraine «On Higher Education» 2014. According to the given characteristics the functions of the agency for quality assurance, we can conclude that the mentioned entity of management in higher education represents a range of powers as a public character (accreditation implementation, implementation of control functions, etc.) and the terms of reference of the private nature, describing it as an element of civil society (implementation of generalization of the proposals of higher education establishments, forming databases, analysis of information on the quality of education, etc.). That's why the creation of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education as a specific subject of management in higher education is a step towards deregulation of economic activity, involvement of civil society in the implementation of management in this field.

Key words: the National Agency for Quality Assurance in Higher Education, economic and legal competence higher education institution, functional applicability, economic and legal status, economic activity.

Ефективність господарської діяльності безпосередньо залежить від збалансованості саморегулювання у відповідній сфері діяльності та публічного управління. Сфера господарської діяльності вищих навчальних закладів є центральною в системі господарювання, що потребує уважного і відповідального ставлення зі сторони законодавця в питаннях збалансування саморегулювання та публічного управління, забезпечення ефективності функціонування системи закладів вищої освіти. В сьогоденних умовах дерегулювання господарської діяльності в Україні, зближення вищої освіти з європейськими стандартами, посилення взаємодії змісту вищої освіти та потребами роботодавців, проблема ефективності управління у сфері вищої освіти, забезпечення автономності господарської діяльності вищих навчальних закладів набувають особливої актуальності. Прийняття 01 липня 2014 року Закону України «Про вищу освіту» [1], який вступив в силу 06 вересня

2014 року, стало новим кроком у вдосконаленні системи публічного управління та саморегулювання господарської діяльності вищих навчальних закладів. Окремим елементом такого управління стало введення до системи вищої освіти нового суб'єкту – Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Вказана установа є новою в історії функціонування суб'єктів вищої освіти в Україні, відповідно потребує належного доктринального аналізу її правового статусу та визначення її функціонального призначення в системі суб'єктів господарських правовідносин вищої освіти. Тому актуальність теми цієї наукової роботи обумовлюється:

– по-перше, тим, що на сьогодні остаточно не сформовано та ефективно не функціонує система публічного управління у сфері вищої освіти України;

– по-друге, не забезпечено збалансованість саморегулювання та публічного управління у сфері вищої освіти

України, що потребує свого реформування і вдосконалення;

– по-третє, поточними змінами правового регулювання господарської діяльності вищих навчальних закладів в Україні, особливо, що стосується розширення кола суб'єктів управління;

– по-четверте, введенням до системи суб'єктів управління вищою освітою нового суб'єкта – Національного агентства з питань якості освіти, правовий статус якого залишається найменш науково дослідженим в науці господарського права.

В юридичній науці питання управління у сфері вищої освіти цілісно на дисертаційному та монографічному рівнях майже не досліджені. Вказана проблематика епізодично розкривається в працях таких вчених як В. І. Астахова, І. І. Влас, В. К. Мамутов, І. Спасибо-Фатєєва, Р. О. Стефанчук, І. І. Тимошенко, В. С. Щербина [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9]. Однак остаточно модель управління у сфері вищої освіти на доктринальному рівні не сформована, потребує свого вдосконалення, відповідно вимагає свого наукового переосмислення. Особливо, це набуває значної актуальності в контексті введення до системи суб'єктів вищої освіти нового суб'єкта – Національного агентства з питань якості освіти, що за своєю природою є інституцією, яка поєднує приватні і публічні основи господарського управління у сфері вищої освіти.

Метою статті є аналіз правового регулювання статусу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та визначення його функціонального призначення у господарському управлінні у сфері вищої освіти. Беззаперечним є твердження про те, що система господарювання є ефективною тоді, коли вона відповідає потребам суспільства, вимогам розвитку економічної системи, інтересам національного розвитку тощо. Тому і господарське управління у відповідній сфері господарювання має бути таким, щоб не лише відповідати вказаним потребам, вимогам та інтересам, але і забезпечувати таку відповідність. Господарська діяльність у сфері вищої освіти має важливе не лише економічне значення, але і соціально-політичне, забезпечуючи формування інтелектуального потенціалу нації, побудови політично грамотного суспільства. У XXI столітті освіта набуває нових функцій у суспільстві, оскільки вона перетворюється на глобальний фактор розвитку людства, один із найважливіших чинників розвитку цивілізації [10, с. 3]. Тому варто погодитись із думками вчених про те, що досконало організована і якісна освіта є необхідною умовою для переходу до інформаційного етапу свого розвитку [11, с. 110-116]. Трансформація значення освіти та її ролі у розвитку суспільства, відповідно, потребує:

– по-перше, належної системи управління у сфері вищої освіти;

– по-друге, поєднання приватних та публічних аспектів здійснення управлінської функції у сфері господарювання вищих навчальних закладів.

На нашу думку, господарська діяльність у сфері вищої освіти в Україні повинна відповідати вимогам суспільного виробництва й національної безпеки, засновуватись на розгалуженій системі вищих навчальних закладів для надання всього комплексу освітніх послуг, забезпечувати розвиток наукової сфери, сприяти розбудові правової держави і громадянського суспільства. Вища освіта в Україні покликана задовольняти потреби населення й держави у підготовці високоосвічених громадян, які становлять та розвивають інтелектуальний потенціал суспільства та держави. Все зазначене вище має право на існування лише за умови ефективної системи управління цією сферою господарювання, а тому особливого значення набуває правове врегулювання статусу суб'єктів управління. Управління у сфері вищої освіти регламентується чинним законодавством України імперативно та являє собою єди-

ний внутрішньо узгоджений механізм збалансування саморегуляції та адміністративного управлінського впливу на діяльність вищих навчальних закладів України.

Положеннями Закону України «Про вищу освіту» встановлено коло суб'єктів, які наділені управлінськими повноваженнями у сфері вищої освіти. До таких суб'єктів Закон відносить Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; галузеві державні органи, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади; органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади; Національна академія наук України та національні галузеві академії наук; засновники вищих навчальних закладів; органи громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки, а також Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (ч. 1 ст. 12). Слід зазначити, що Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є новим суб'єктом в системі органів управління, яке було введено у систему вищої освіти Законом України «Про вищу освіту» 2014 року. Методи системного тлумачення норми, що закріплена у вищезазначеному положенні, дає змогу зробити висновок, що серед суб'єктів, які наділені господарсько-управлінськими повноваженнями, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти займає останнє місце і, відповідно, забезпечує реалізацію власних повноважень у чіткій відповідності до діяльності інших суб'єктів управління у сфері вищої освіти.

Відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» визначення поняття «управління у сфері вищої освіти» не надається. Неврегульованим також залишаються принципи здійснення такого управління, зміст та мета здійснення управління тощо, що вносить певну невизначеність в межі загального рівня правового регулювання. В той же час Законом України встановлено, що Кабінет Міністрів України здійснює управління в системі вищої освіти через систему органів виконавчої влади. Тобто мова іде про опосередковану роль Кабінету Міністрів України, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері вищої освіти; організовує розроблення, затверджує та забезпечує виконання загальнодержавних програм розвитку сфери вищої освіти; забезпечує розроблення і здійснення заходів щодо створення матеріально-технічної бази та інших умов, необхідних для розвитку вищої освіти; видає у межах своїх повноважень нормативно-правові акти з питань вищої освіти; безпосередньо або через уповноважений ним орган здійснює права засновника, передбачені цим та іншими законами України, стосовно вищих навчальних закладів державної форми власності; створює дієві механізми реалізації передбачених цим Законом прав вищих навчальних закладів, наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників та осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах; забезпечує широку участь незалежних експертів і представників громадськості, роботодавців та осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, у підготовці та прийнятті проектів нормативно-правових актів та інших рішень, що стосуються регулювання взаємодії складових системи вищої освіти та її функціонування в цілому; встановлює особливі умови підготовки фахівців за пріоритетними високотехнологічними напрямками відповідно до державних цільових програм; забезпечує здійснення контролю за дотриманням законодавства про вищу освіту тощо.

За аналогією у ст. 13 вказаного Закону України закріплено повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки та інших органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади. У змісті ст. 14 закріплено повноваження органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, а у ст. 15 закріплено повноваження засновника (засновни-

ків) вищого навчального закладу. Таким чином ми бачимо, що зміст Закону України «Про вищу освіту» структурує суб'єктів управління у сфері вищої освіти на дві групи:

– суб'єкти публічного права, що здійснюють розробку, затвердження та реалізацію державної політики у сфері вищої освіти, тобто їх діяльність спрямована на реалізацію функцій держави у сфері вищої освіти. До них належать: Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки та інші органи, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування;

– суб'єкти приватного права, що здійснюють управління у сфері вищої освіти на диспозитивних засадах, реалізуючи як публічні, так і приватні інтереси у сфері вищої освіти (до них відносяться засновники вищого навчального закладу та Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, про яке будемо говорити далі).

Такий підхід є класичним, що збережений, виходячи зі змісту попередніх редакцій Закону України «Про вищу освіту» [12], де збалансовуються управлінські інтереси органів публічної влади та приватних суб'єктів. В той же час найбільший інтерес з точки зору юридичної науки викликає новий суб'єкт управління у сфері вищої освіти – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Правовий статус Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти визначається у наступному розділі Закону України «Про вищу освіту» (Розділ V Забезпечення якості вищої освіти), незважаючи на те, що за статусом вказаний суб'єкт – це, насамперед, суб'єкт управління у сфері вищої освіти і його повноваження мали б бути закріплені у Розділі IV вказаного Закону України. Відповідно до ст. 17 Закону України «Про вищу освіту» Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є постійно діючим колегіальним органом, уповноваженим цим Законом на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є юридичною особою, яка діє згідно з цим Законом і статутом, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Коло повноважень Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти є досить широким і різноаспектним, яке по суті бере на себе частину колишніх повноважень Міністерства освіти і науки України та доповнює їх тими повноваженнями, що характерні для так званого «контролю зі сторони громадянського суспільства». Спробуємо їх проаналізувати більш детально та встановити характерні функції, якими наділене Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.

1. Формує вимоги до системи забезпечення якості вищої освіти, розробляє положення про акредитацію освітніх програм і подає його на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, тобто виконує забезпечувальну функцію по відношенню до діяльності інших суб'єктів управління, зокрема Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Така діяльність здійснюється шляхом нормопроектної діяльності щодо формування вимог до системи забезпечення якості вищої освіти та розробки положення про акредитацію освітніх програм. Окрім того, наділений повноваженнями щодо виявлення ініціативи правотворчої діяльності, яка стосується подання проекту положення про акредитацію на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки.

2. Аналізує якість освітньої діяльності вищих навчальних закладів. Фактично реалізує аналітичну функцію щодо збору та обробки інформації про якість освітньої діяльності вищих навчальних закладів.

3. Проводить ліцензійну експертизу, готує експертний висновок щодо можливості видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності. Така діяльність фактично

пов'язана із визначенням відповідності вищих навчальних закладів ліцензійним вимогам на провадження освітньої діяльності. В той же час слід відзначити, що поточна законотворча діяльність вносить зміни в умови ліцензування господарської діяльності, зокрема в частині скасування ліцензування освітніх послуг [13]. Тому на сьогодні є законотворчі перспективи щодо скасування цього положення Закону України «Про вищу освіту». Але можемо наголосити на тому, що в межах цього повноваження виявляється реалізація дозвільно-ресстраційної функції зазначеної установи.

4. Формує за поданням вищих навчальних закладів (наукових установ) пропозиції, у тому числі з метою запровадження міждисциплінарної підготовки, щодо переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на відповідних рівнях вищої освіти, і подає його центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Вказане повноваження стосується організації роботи, тобто здійснення організаційної функції щодо формування переліку спеціальностей, де Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти виступає суб'єктом, що акумулює відповідні подання навчальних закладів (наукових установ) щодо переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на відповідних рівнях вищої освіти. Після обробки вказаних подань Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти формує пропозиції щодо переліку спеціальностей, які подає Міністерству освіти і науки України.

5. Формує єдину базу даних запроваджених вищими навчальними закладами спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на кожному рівні вищої освіти. В даному випадку Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти виступає в якості статистика та виконує статистичну функцію щодо формування єдиної бази даних запроваджених вищими навчальними закладами спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на кожному рівні вищої освіти. Можемо припустити, що така база даних має носити уніфікований характер, а сама інформація, яка має міститися в базі даних, має узагальнюючий зміст.

6. Проводить акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Вказане повноваження Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосується оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності вищого навчального закладу за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання. Фактично функція Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти виявляється у оцінюванні якості вищої освіти.

7. Формує критерії оцінки якості освітньої діяльності, у тому числі наукових здобутків, вищих навчальних закладів України, за якими можуть визначатися рейтинги вищих навчальних закладів України. Зазначене повноваження Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти виявляється у аналітичній роботі щодо визначення узагальнюючих умов (критеріїв), які надають змогу визначити якість освітньої діяльності вищих навчальних закладів України, що в подальшому може бути закладено в основу визначення рейтингів вищих навчальних закладів.

8. Розробляє вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, розробляє порядок їх присудження спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ) та подає його на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Вказане повноваження Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти відображає його забезпечувальну функцію у діяльності інших

суб'єктів управління у сфері вищої освіти. Зокрема Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти здійснює розробку проектів правових актів, якими мають бути встановлені вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, та акту, який закріплює порядок їх присудження спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ). В подальшому проекти вказаних актів мають бути подані на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки.

9. Розробляє положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад та подає його на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, акредитує спеціалізовані вчені ради та контролює їх діяльність. В межах цього повноваження Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти також здійснює розробку проекту нормативно-правового акту, формою якого є положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад, який в подальшому має бути поданий на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Окрім того, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти наділене акредитаційною функцією щодо акредитації спеціалізованих вчених рад, також контрольною функцією щодо здійснення контролю за діяльністю спеціалізованих вчених рад. Так само під акредитаційну функцію підпадає діяльність Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо здійснення акредитації незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Слід відзначити, що вказані повноваження не мають вичерпний характер, положеннями Закону України «Про вищу освіту» встановлено, що Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти здійснює інші повноваження, передбачені законом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Приватная высшая школа в объективе времени : украинский вариант : Монография / [Под общ. ред. В. И. Астаховой]. – Х., 2000. – 464 с.
3. Влас И. И. Предпринимательская деятельность и правовой статус её субъектов : Дисс. ... на соискание уч. степени канд. юрид. наук по спец. : 12.00.03 / И. И. Влас. – Х., 1994. – 229 с.
4. Мамутов В. К. О соотношении понятий компетенции и правоспособности государственных органов / В. К. Мамутов // Правоведение. – 1965. – № 4. – С. 58–59.
5. Спасибо-Фатеева І. Необхідність трансформації українських вузів для запровадження інноваційної моделі приватно-державного партнерства / І. Спасибо-Фатеева // Вісник АПРН України. – 2008. – №2. – С. 97–105.
6. Стефанчук Р. О. Проблеми галузевих стандартів для вищої юридичної освіти / Р. О. Стефанчук // Із виступу на Всеукраїнській науково-практичній конференції на тему : «Правове регулювання вищої освіти України : сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 22 грудня 2009 року). – К. : Європейський університет, 2009.
7. Тимошенко І. І. Розвиток приватної освіти в Україні : основні підсумки і перспективи / І. І. Тимошенко // Приватное образование в посттоталитарном обществе: первые итоги, проблемы, перспективы : программа и материалы международного семинара лидеров приватного образования от 04 июня 1999 года. – Х. : ХГИ, 1999. – 109 с.
8. Тимошенко І. І. Недержавні приватні вузи : етапи непростого становлення / І. І. Тимошенко, З. І. Тимошенко // Економіка управління. Науково-освітній журнал. – 1998. – № 1. – С. 9–12.
9. Щербина В. С. Суб'єкти господарського права : монографія / В. С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.
10. Погребняк В. П. Нова парадигма : реалії і проблеми. (Розвиток національної освіти в світовому контексті) / В. П. Погребняк, А. Д. Ятченко // Рідна школа. – 1994. – № 6. – С. 3–6.
11. Тоффлер О. Особистість майбутнього / О. Тоффлер // Генеза. – 1996. – № 1. – С. 110–116.
12. Про освіту : Закон УРСР від 23 травня 1991 року № 1060-XII; Про внесення змін і доповнень до Закону УРСР «Про освіту» : Закон УРСР від 23 березня 1996 року № 100/96-вр; Про вищу освіту : Закон України від 17 січня 2002 року № 2984-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
13. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Проект Закону України № 0934, прийнятий на засіданні Верховної Ради України від 02 березня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=0934&skl=9